

UCHWAŁA Nr III/24/2018
RADY MIEJSKIEJ W SĘPÓLNIE KRAJEŃSKIM
z dnia 27 grudnia 2018r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Sępólno
Krajeńskie na lata 2019-2021**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018r., poz. 994 ze zm.) art. 176 pkt 1 oraz 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998 ze zm.) uchwała się, co następuje:

§1. Przyjąć Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Sępólno Krajeńskie na lata 2019-2021 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Sępólna Krajeńskiego.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019r.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ**

inż. Franciszek Lesiński

UZASADNIENIE

Celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Sępólno Krajeńskie jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych w formie zespołu planowanych działań.

Skuteczna pomoc dla rodziny oraz ochrona dzieci może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Projekt uchwały został przedstawiony na posiedzeniu Komisji Statutowej i Pomocy Społecznej oraz Komisji Budżetu i Handlu Rady Miejskiej w Sępólnie Krajeńskim i został zaopiniowany pozytywnie.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ**

inż. Franciszek Lesinski

Załącznik do Uchwały Nr III/24/2018
Rady Miejskiej w Sępólnie Krajeńskim
z dnia 27 grudnia 2018r.

Gminny Program

Wspierania Rodziny

w Gminie Sępólno Krajeńskie

na lata 2019 - 2021

Spis treści**Str.**

1. Wprowadzenie	2
2. Pojęcie rodziny	5
3. Diagnoza – stan problemu	6
4. Cele programu	15
5. Odbiorcy Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021	15
6. Zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021	16
7. Oczekiwane rezultaty z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021	17
8. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021	17
9. Zasoby instytucjonalne działające w obszarze wspierania rodzin na terenie gminy Sępólno Krajeńskie	19
10. Źródła finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021	19
11. Monitoring przebiegu Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021	20
12. Zakończenie	20

I. Wprowadzenie

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

To z myślą o rodzinie ustawodawca postanowił zastąpić dotychczasowy prymat prorodzinnych form opieki, pracą z rodziną w jej środowisku lokalnym i w jej miejscu zamieszkania.

Jednym z rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest możliwość zatrudnienia asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczej.

Asystenci rodziny wspierają swoich podopiecznych w pokonywaniu trudności życiowych, zwłaszcza jeśli dotyczą one opieki i wychowania dzieci. Asystent rodziny, powinien być przyjacielem rodziny, kimś kto nie „wiecznie krytykuje”, tylko stara się zobaczyć coś pozytywnego w kliencie. Stara się dostrzegać ukryty potencjał i nie skupia się na deficytach podopiecznego tylko na jego zasobach. Asystent spotyka się z rodziną w miejscu jej zamieszkania i wspólnie z członkami rodziny opracowuje plan pracy, który jest następnie wspólnie realizowany. Z planem pracy zapoznaje się także pracownik socjalny. Istotny jest fakt, że do pracy z asystentem rodziny w głównej mierze kierowane są te rodziny, u których występuje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Są to rodziny które borykają się z wieloma problemami, a ich trudna sytuacja jest wynikiem kilkuletnich, a nawet kilkunastoletnich zaniedbań czy też zaniechań.

W czasie wspólnych działań z członkami rodziny asystent pomaga w codziennej organizacji dnia, pokazuje jak sprawnie wykonywać obowiązki domowe, opiekować się i wychowywać dzieci. Doradza jak zarządzać budżetem domowym. Informuje jak działają urzędy, wyjaśnia jak wypełniać dokumentację oraz realizować sprawy urzędowe. Wspiera w kontaktach z pracownikami szkoły, przedszkola, ochrony zdrowia, policji i innych instytucji. Motywuje do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i znalezienia pracy.

Jednakże najważniejsze w tych działaniach jest samo zaangażowanie rodziny, bez którego nie jest możliwa skuteczna pomoc. Z tym jednak bywa różnie. Najważniejszymi problemami w pracy asystenta oprócz braku współpracy ze strony rodziny są:

- brak mieszkań jako czynnik uniemożliwiający prawidłową pracę z rodziną (rodziny wielopokoleniowe, wieloproblemowe, rodziny, w których mieszka sprawca przemocy ze swoją rodziną);
- konieczność uzyskiwania zgody na asystenturę przez rodzinę (gdy nie ma postanowienia sądu rodzinnego ustanawiającego asystenta dla danej rodziny);
- roszczeniowe postawy klientów (obarczanie asystenta odpowiedzialnością za niepowodzenia we wszystkich sferach życia rodziny);

- brak poczucia bezpieczeństwa w pracy asystenta (agresja członków rodziny, choroby psychiczne) itp.

Pomimo szeroko rozumianej pracy socjalnej świadczonej na rzecz rodziny zdarzają się sytuacje, że zachodzi konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Nie wystarczy samo zaangażowanie pracowników, w całym procesie bardzo ważna jest współpraca rodzin oraz ich postawa nastawiona na zmiany.

Ustawa o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. stanowi, że w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zostaje ono umieszczone w pieczy zastępczej (art. 32 w/w ustawy). Piecza zastępcza ma być sprawowana nie tylko w przypadku, gdy rodzicom władza rodzicielska została odebrana, ograniczona bądź zawieszona. Ma być ona sprawowana w każdym przypadku niemożności zapewnienia przez rodziców opieki i wychowania dzieci. Zatem również w przypadkach gdy nie zachodzą zmiany we władzy rodzicielskiej rodziców i ich władza nad dzieckiem jest pełna.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie:

- 1) rodzinnej;
- 2) instytucjonalnej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza:
 - a) spokrewniona,
 - b) niezawodowa,
 - c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- 2) rodzinny dom dziecka.

Finansowanie zadań wynikających z ustawy o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określone jest między powiatem, a gminą przy czym zgodnie z art. 191 ust. 9: ustawy "W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej”.

Należy stworzyć gminny program wspierania rodziny by kompleksowo wspierać rodziny, a realizacja tego programu należy do zadań własnych gminy i jest on spójny z:

1. Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie na lata 2014-2020 przyjętą Uchwałą NR XLII/324/14 Rady Miejskiej w Sępólnie Krajeńskim z dnia 27 lutego 2014 roku.
2. Podstawa prawna działań: art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. Ustawą z dnia 4 listopada 2016 roku o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Z dniem 1 stycznia 2017 r weszła w życie Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem” określająca uprawnienia kobiet w ciąży i rodzin do wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej, a także instrumentów polityki na rzecz rodziny.

Ustawa zakłada realizację wsparcia kobiet w ciąży i rodzin m.in. poprzez:

- zapewnienie dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży;
- zapewnienie kobietom w ciąży dostępu do diagnostyki prenatalnej;
- zapewnienie dostępu do poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodzinę;
- zapewnienie jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu w kwocie 4.000,00zł.;
- zapewnienie odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Ustawa zapewnia również dostęp do poradnictwa dla kobiet w ciąży lub rodziny z dzieckiem w zakresie wspierania rodziny, którym koordynować ma asystent rodziny. Jego zadaniem będzie:

- wsparcie emocjonalne, zapoznanie kobiety w ciąży i rodziny z informatorem „Uprawnienia w ramach ustawy dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” dotyczącym możliwości uzyskania wsparcia;
- wspólne opracowanie indywidualnego katalogu możliwego wsparcia,
- koordynacja poradni i wsparcia dla kobiet i rodziny, występowanie do podmiotów w celu umożliwienia skorzystania ze wsparcia (na podstawie pisemnego upoważnienia).

Zgodnie z ustawą o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin za „Za życiem” z dnia 17 listopada 2016 roku poradnictwo to obejmuje:

Art. 8. 1. w/w ustawy:

- 1) przewyższanie trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka;

- 2) wsparcie psychologiczne;
 - 3) pomoc prawną, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych;
 - 4) dostęp do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.
- Obecnie na terenie gminy Sępólno Krajeńskie wsparciem asystenta z ustawy „Za życiem” objęta jest jedna rodzina.

II. Pojęcie rodziny

Rodzina to mała grupa społeczna szczególnego rodzaju. Charakteryzuje się silnymi więziami emocjonalnymi i formalnymi, które występują pomiędzy jej członkami. Opiera się ona na dwóch rodzajach więzi: małżeństwie i pokrewieństwie. Mówiąc o rodzinie z socjologicznego punktu widzenia, mówimy o niej jako o grupie pierwotnej. To taka grupa, do której należymy od momentu narodzin aż do śmierci, bez względu na to czy tego chcemy czy nie. Rodzina to również grupa formalna, mająca określoną prawnie strukturę, cele i normy w ramach których funkcjonuje w społeczeństwie.

W rodzinie zaspokajane są wielorakie potrzeby jej członków. Dla dzieci rodzina stanowi naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze, w którym poprzez właściwe oddziaływanie stymulowany jest rozwój i kształtowana jest tożsamość młodego człowieka.

Ważne jest aby przy dokonaniu wszelkich starań rodziny przeżywające trudności w relacjach opiekuńczo-wychowawczych uzyskały profesjonalną pomoc i w przyszłości mogły samodzielnie, bez wsparcia instytucjonalnego realizować założone funkcje rodziny.

W odniesieniu do niniejszego programu bardzo ważna jest definicja rodziny zawarta w art. 6 pkt. 14 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., która prezentuje najszersze jej ujęcie. W prawie pomocy społecznej pojęcie rodziny nie jest oparte wyłącznie na więzach pokrewieństwa, istotniejsze jest w niej tworzenie wspólnoty. W myśl przytaczanego artykułu „Rodzina to osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”.

Władza rodzicielska to obowiązki i uprawnienia rodziców względem dzieci. Najsurowszym środkiem ingerencji w sprawowanie władzy jest jej pozbawienie przez sąd. W przypadku gdy władza jest nieprawidłowo sprawowana, sąd może zadecydować o jej ograniczeniu, zawieszeniu lub pozbawieniu.

Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone indywidualną opieką ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb, dzięki czemu może się odpowiednio rozwijać. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko czuje się bezpiecznie, jest pewne siebie, ufne wobec rodziców, a także otwarte wobec innych ludzi,

zachowuje się przy tym swobodnie. Rodzina ma ogromne znaczenie dla życia i prawidłowego rozwoju dziecka, które jest całkowicie uzależnione od świata dorosłych. Rodzina pozostaje dla ogromnej większości dzieci i dorosłych podstawowym zespołem wspólnoty życia. Dla wielu dom staje się podporą emocjonalną, ostoją bezpieczeństwa. Jeśli rodziców łączy z dziećmi żywa więź emocjonalna wiek nastolatka nie potrafi zaburzyć porozumienia między nimi oraz zaprzepaścić tego, czego go nauczyli.

Jednakże współczesna rodzina jest poddawana presji czynników wewnętrznych, zewnętrznych i ulega często naciskowi i przestaje funkcjonować w sposób prawidłowy. Istnieją różne formy rodziny, rozróżniane według odmiennych kryteriów.

Współczesna rodzina nie ma już monopolu wychowawczego. Dzieci i młodzież są w znacznie większym stopniu niż dawniej wychowywane przez szkołę, ośrodki publicznej rekreacji, organizacje młodzieżowe. Pozostaje nadal duże, charakterystyczne dla naszych czasów oddziaływanie prasy, książki, radia, telewizji i filmu. Jednak mimo wszystkich tych wpływów funkcja rodziny w kształceniu postaw i osobowości dziecka pozostaje nadal niezwykle ważna i istotna.

Należy podjąć prawidłowo ukierunkowaną pracę z rodziną biologiczną, aby zapobiec rozerwaniu więzi rodzinnych i zabraniu dzieci z domu rodzinnego. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej ma być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich dostępnych i możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

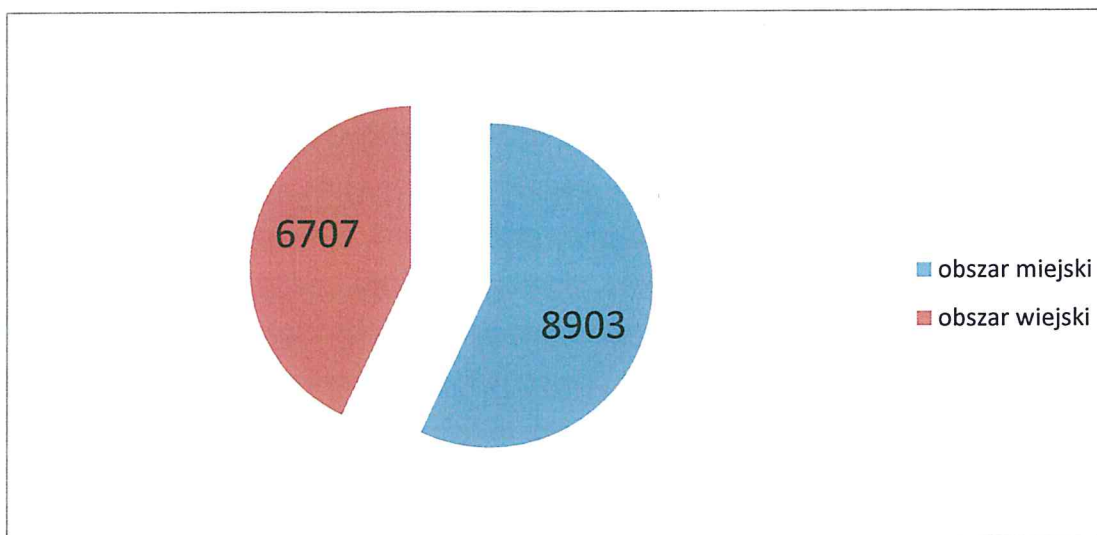
Optymalny rozwój dziecka ma miejsce wtedy, gdy spektrum jego potrzeb zaspokajane jest w jak najdłuższym okresie. Odnoszące sukces rodzicielstwo opiera się na zdrowych, pełnych wzajemnego szacunku i długotrwałych relacjach z dzieckiem. Od wychowania w rodzinie głównie zależy to czy dziecko sprosta czekającym je w życiu obowiązkom. Rodzina bowiem oddziałuje na dziecko bardzo długo - od urodzenia, aż do samodzielności.

III. Diagnoza-stan problemu

Gmina Sępólno Krajeńskie położona jest w województwie kujawsko – pomorskim, w powiecie sępoleńskim, graniczy z Gminami: Tuchola, Kęsowo, Kamień Krajeński, Lipka, Więcbork, Sośno, Gostycyn. Siedzibą władz samorządowych gminy Sępólno Krajeńskie jest miasto Sępólno Krajeńskie.

Gminę Sępólno Krajeńskie zamieszkuje 15.610 osób (dane z Referatu Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta w Sępólnie Krajeńskim, stan na dzień 30 września 2018r.)

- obszar miejski zamieszkuje 8.903 osoby – 57,03%
- obszar wiejski zamieszkuje 6.707 osób – 42,97%

Pozostawienie rodzin bez odpowiedniego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej będzie skutkowało wzrostem dalszej degradacji rodzin, a wynikiem tego będą różnorodne konsekwencje, którymi najbardziej zagrożone są małe dzieci.

Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych.

Rodzina dysfunkcyjna to taka, która nie zaspokaja niezbędnych społecznych i psychicznych potrzeb swoich członków, która nie potrafi rozwiązywać własnych problemów, sytuacji kryzysowych przez co nie jest w stanie wypełniać swoich funkcji. Przyczyny dysfunkcji są różne, zazwyczaj należą do nich: przemoc, uzależnienie, ubóstwo i bezrobocie. Atmosfera w takiej rodzinie jest cały czas napięta, wszystko jest narzucane, nie można wyrażać swoich myśli, pragnień, uczuć. Najwięcej szkód w takich rodzinach ponoszą dzieci, które narażane są na szereg negatywnych emocji. Dzieci boleśnie odczuwają odrzucenie i wyobcowanie uczuciowe. Rodziny dysfunkcyjne stwarzają dla małych dzieci ogromne zagrożenie.

Każda rodzina dysfunkcyjna naraża dziecko na stresy, wiadomo jednak, że największe problemy stwarza alkoholizm i narkomania rodzica, przemoc we wzajemnych relacjach, wykorzystywanie oraz zaniedbywanie. Zgodnie z koncepcją rodziny jako systemu, zmiana zachodząca w którymkolwiek z elementów ma wpływ na wszystkie pozostałe.

Należy pamiętać, że więzi rodzinne są zawsze bardzo silne i to nawet w rodzinach patologicznych. W podświadomości każdego człowieka tkwi obawa przed utratą fundamentu, gruntu, jaki stanowi rodzina. Dzieci z domów dziecka, ludzie samotni, porzuceni, często oddaliby wszystko, zgodziliby się na poniżanie i okropne warunki socjalne byle tylko mieć rodzinę. Nieletni potrzebują prawidłowych wzorców, kiedy nie dostarcza ich matka, ojciec czy opiekun są zmuszone szukać ich gdzieś indziej.

Pracownicy socjalni jak i również asystenci rodziny Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim w ramach wykonywania swoich obowiązków zawodowych podejmują działania zmierzające do poprawy funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych, które borykają się z różnorodnymi problemami. Główne problemy to m. in: ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm, przemoc, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Działania pracowników ośrodka przede wszystkim zmierzają do przywrócenia rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania swoich ról i opierają się na zmianie negatywnych zachowań oraz poszukiwaniu rozwiązań w trudnych sytuacjach. Rodzinom, które nie są w stanie poradzić sobie w sytuacjach kryzysowych, nie wiedzą jak poradzić sobie z problemem udzielane jest poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, prawne, rodzinne, socjalne, socjoterapeutyczne).

Poniżej przedstawione są najczęstsze powody, dla których wymagana jest interwencja w pomocy społecznej (2016r. i 2017r.)

Powody przyznania pomocy w latach 2016-2017

Powody trudnej sytuacji życiowej	2016 rok		2017 rok	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	227	560	195	481
Bezdomność	12	16	9	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	46	233	41	226
w tym : wielodzietność	33	195	30	178
Bezrobocie	233	660	194	559
Niepełnosprawność	188	466	202	469
Długotrwała lub ciężka choroba	252	615	254	564
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	56	223	46	190
Przemoc w rodzinie	27	90	29	90
Alkoholizm	85	165	68	123

źródło: dane OPS Sępólno Krajeńskie

Zdefiniowane problemy rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim oraz analiza zgromadzonych danych pozwoliły na określenie adresatów, kierunków działań oraz priorytetów do realizacji programu na najbliższe trzy lata. Niniejszy program jest propozycją zintegrowanych kierunków działań

realizowanych w zakresie opieki nad dziećmi i rodzinami na terenie gminy Sępólno Krajeńskie.

**Poniższa tabela przedstawia typy rodzin objętych pomocą społeczną
2017 roku**

Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS ogółem	548
Liczba osób w tych rodzinach	1258
Liczba rodzin emerytów i rencistów	151
Liczba osób w rodzinach emerytów i rencistów	281
Liczba rodzin niepełnych ogółem	42
Liczba osób w rodzinach niepełnych	136
Liczba rodzin z dziećmi ogółem	170
Liczba osób w rodzinach z dziećmi	708

źródło: dane OPS Sępólno Krajeńskie

W 2017 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim objął swoim wsparciem 548 rodzin, w sumie 1.258 osób.

**Liczba dzieci z terenu gminy Sępólno Krajeńskie umieszczonych w pieczy zastępczej
w latach 2016 i 2017**

1.		2016	2017
Liczba dzieci z terenu Powiatu Sępoleńskiego umieszczonych w placówkach (po raz pierwszy)	ogółem	4	9
	z tego teren Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie	3	9
2.			
Liczba dzieci z terenu Powiatu Sępoleńskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych (po raz pierwszy)	ogółem	6	11
	z tego teren Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie	2	8
3.			
Liczba rodzin zastępczych na terenie Powiatu Sępoleńskiego	ogółem	46	47
	z tego teren Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie	13	14
4.			
Ogólna liczba dzieci z terenu Powiatu Sępoleńskiego przebywających w placówkach (bez względu na okres	ogółem	44	41
	z tego teren Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie	21	23